

Щодо проєкту Державного бюджету України на 2026 рік.

(доповідач Д. Олексієнко)

Фіскальна політика України в умовах повномасштабної війни перетворюється на ключовий інструмент забезпечення економічної стійкості держави. Проєкт бюджету на 2026 рік демонструє суттєве посилення оборонного компонента, перегляд податкових підходів та нарощування зовнішньої підтримки. У науковій літературі підкреслюється, що в умовах тривалих криз фіскальна система виконує не лише розподільчу функцію, а й стає засобом економічної стабілізації та адаптації (зокрема, про це пишуть українські дослідники бюджетної політики останніх років).

Метою цих тез є аналітичний огляд основних положень бюджетної та податкової стратегії України на 2026 рік, а також оцінка можливих ризиків і наслідків для реального сектору економіки.

За доопрацьованим проєктом, доходи державного бюджету у 2026 році становитимуть 2,854 трлн грн, а видатки — 4,837 трлн грн. Дефіцит на рівні 1,9 трлн грн (18,4 % ВВП) свідчить про те, що бюджет зберігає значну залежність від зовнішніх джерел фінансування та внутрішніх запозичень [1]. Підвищення доходів пояснюється змінами у податковій сфері, коригуванням макропрогнозів та очікуваннями від детінізації економіки.

Уряд зберігає оборонний пріоритет: на сектор безпеки у 2026 році передбачено 2,806 трлн грн, що дорівнює 27,2 % ВВП і становить 58 % усіх видатків бюджету. Це означає, що майже всі власні доходи держави спрямовуються на армію та силові структури. Соціальні видатки становлять 467,1 млрд грн, зокрема фінансування пенсій у розмірі 251,3 млрд грн.

Освітня галузь отримує 265,4 млрд грн, що дозволить частково компенсувати підвищення заробітних плат у сфері освіти.

На сферу охорони здоров'я передбачено 258 млрд грн, включно з фінансуванням програми медичних гарантій.

Бюджет ґрунтується на консервативному сценарії, який враховує продовження воєнних дій у 2026 році. Прогнозоване зростання ВВП становить лише 2,4 %, інфляція – 9,9 %, мінімальна заробітна плата – 8647 грн [2].

Заплановані державні запозичення становитимуть 2,545 трлн грн, з яких:

1. 419,6 млрд грн — внутрішні під високу ставку 17,1 % річних;
2. 2,125 трлн грн — зовнішні під близько 5 %.

На обслуговування боргу передбачено 513 млрд грн, на погашення — 656,8 млрд грн. Запропоноване підвищення ставки податку на прибуток банків до 50 % з 2026 року є одним із найбільш дискусійних рішень [3]. З одного боку, держава розраховує на додаткові надходження та справедливіший розподіл надприбутків.

З іншого — Національний банк попереджає про ризики:

1. зниження капіталізації банків;
2. зменшення кредитування реального сектору;
3. звуження інтересу інвесторів до приватизації держбанків.

Подібні дискусії характерні для економік, що проходять через затяжні військові чи структурні кризи, коли податкова політика має одночасно забезпечити доходи бюджету й не задушити фінансову систему.

Ключовим ризиком є різке зростання державного боргу до 107 % ВВП, що значно обмежує можливості фіскальної маневреності та підвищує вартість запозичень [4].

Планується зростання надходжень до 575,6 млрд грн за рахунок підвищення заробітних плат та відновлення квартальної звітності для ФОП. Ставки залишаються незмінними: 18 % ПДФО та 5 % військового збору.

Підвищення акцизів на пальне й тютюн має дати близько 35 млрд грн. Водночас економічна практика свідчить, що надмірне зростання акцизів майже завжди стимулює розвиток тіньового ринку, тому балансування цього інструмента є критично важливим.

Запровадження механізму DAC7 дозволить отримати 14 млрд грн, але фактичне податкове навантаження ляже на споживачів. Подібна модель використовується у ЄС та має змішану ефективність.

Уперше уряд планує отримати 86 млрд грн від детінізації економіки. Серед ключових інструментів можна виділити:

1. модернізацію митниці;
2. впровадження електронної акцизної марки;
3. боротьбу з “конвертними” схемами;
4. фіскалізацію торгівлі.

Хоча такі очікування виглядають амбітними, успіх залежатиме від реального реформування інституцій — аспекту, на який дослідники економічної безпеки звертають увагу вже багато років.

Бюджет-2026 розраховує на 44 млрд дол. міжнародної підтримки, включно з програмою МВФ, фінансуванням ЄС та механізмами країн G7. Україна веде перемовини щодо нової 4-річної програми МВФ із потенційним обсягом 8–15 млрд дол. Перспективним, але політично заблокованим є механізм “репараційного кредиту” ЄС на 140 млрд євро, прив’язаного до заморожених російських активів [5].

Для підвищення стійкості фінансової системи необхідно:

1. Забезпечити реальну, а не декларативну детінізацію через модернізацію Державної митної та податкової служб, перезавантаження Бюро економічної безпеки;
2. Уникати надмірного податкового тиску на банки, розглянувши компромісну ставку 30–35 %;
3. Підтримувати кредитування економіки шляхом державних гарантій та програм стимулювання;
4. Активізувати переговори з міжнародними партнерами щодо покриття розриву у фінансуванні та запуску нової програми МВФ;
5. Збалансувати акцизну політику, щоб уникнути розширення тіньового ринку.

Фіскальна політика України на 2026 рік формує рамкові умови для функціонування економіки в умовах затяжної війни. З одного боку, спостерігається прагнення збільшити доходи бюджету через реформування податкової сфери, посилення контролю та залучення зовнішньої допомоги. З іншого — зберігаються значні макроекономічні ризики, пов’язані з борговим навантаженням, дискусійними податковими ініціативами та невизначеністю міжнародної підтримки.

Реальна ефективність фіскальної політики 2026 року залежатиме не стільки від обсягів запланованих доходів, скільки від здатності держави реалізувати системні інституційні реформи, забезпечити стабільність фінансового сектору та підтримати розвиток реального сектору економіки.

-
1. Міністерство фінансів України. Проєкт Державного бюджету України на 2026 рік: офіційні матеріали. – Київ: Мінфін, 2025.
 2. Національний банк України. Інфляційний звіт. Жовтень 2025 року. – Київ: НБУ, 2025.
 3. Гетманцев Д.О. Податкова політика в умовах війни: між фіскальною необхідністю та економічною стійкістю // *Фінанси України*. – 2024. – №7. – С. 15–27.

4. Коломієць І.В. Фіскальні ризики та боргова безпека України в умовах воєнного стану // *Економіка та держава*. – 2025. – №3. – С. 22–29.
5. International Monetary Fund (IMF). Ukraine: Extended Fund Facility — Country Report No. 25/117. – Washington, 2025.

Проект рішення:

1. Взяти до уваги інформацію про щодо проекту Державного бюджету України на 2026 рік.
2. Звернутись до Міністерства фінансів України з пропозицією провести публічне обговорення проекту Державного бюджету України на 2026 рік.